

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Ірини Базарової

«Світська бесіда і пліткарство як жанри фатичного спілкування (на матеріалі англomовного художнього літературного дискурсу і кінодискурсу)», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія галузі знань 03 Гуманітарні науки

В умовах сучасного соціуму перед лінгвістами та фахівцями суміжних галузей постало питання визначення шляхів і засобів ефективної комунікації. Недостатньо вивченим залишається питання фатичних жанрів, зокрема дослідження їх когнітивних, лінгвостилістичних, комунікативних, інструментів у сучасному просторі дискурсів, що визначає актуальність дисертаційної праці Ірини Базарової, присвяченої комунікативно-прагматичній природі фатичних мовленнєвих жанрів світської бесіди та пліткарства в англomовному художньому дискурсі.

До цього часу світська бесіда і плітки пригортали увагу виключно зарубіжних дослідників, які аналізували психологічні та соціальні аспекти цих явищ. Ірина Базарова обробила чималий масив праць зарубіжних дослідників і надала цікавий огляд їхніх основних здобутків.

Опрацьований теоретичний матеріал, логіка викладу й систематизація поглядів мовознавців свідчать про належний професійний рівень теоретичного мислення авторки, який підтверджується раціональним структуруванням значного обсягу інформації і наукових фактів у процесі аналізу ступеня вивченості досліджуваної проблеми.

Дисертантка вміло застосовує у праці ті методи дослідження, які сприяють найбільш об'єктивному визначенню прагматично-комунікативних рис світської бесіди і пліткарства як жанрів фатичного спілкування. Застосування загальнонаукових і спеціальних методів аналізу, надійне теоретичне підґрунтя критично осмисленої літератури (276 позиції, з них – 126 іноземними мовами) та якісно здійснений аналіз достатнього за обсягом

експериментального матеріалу, масив якого складають 420 епізодів світської бесіди та 310 епізодів вираження пліток із сучасних англомовних романів, а також 155 кіноепізодів світської бесіди та 160 кіноепізодів вираження пліток із сучасних англомовних художніх фільмів забезпечують надійність представлених у роботі результатів дослідження.

Дисертантка акцентувала увагу на вивченні лінгвопрагматичних характеристик жанрів світської бесіди та пліткарства з огляду на ситуативну модель, сценарій, тематику та функції жанрів світської бесіди та пліткарства на матеріалі сучасного англомовного дискурсу.

Уперше здійснено контекстуально-інтерпретаційний аналіз світських бесід та пліток в англомовному персонажному художньому мовленні; укладено власну типологію комунікативних стратегій й тактик учасників фатичного спілкування; уперше встановлено репертуар мовних засобів світської бесіди та пліток у художньому літературному дискурсі та у кінодискурсі.

Теоретичне значення дисертації забезпечується поглибленням уявлень про фатичну комунікацію, уточненням соціально-прагматичних функцій світської бесіди та пліткарства, розмежуванням світської бесіди як суто фатичного жанру, а пліткарства – як інформаційно-фатичного. Висловлені міркування й узагальнення щодо комунікативно-прагматичної природи світської бесіди та пліткарства доповнять теоретико-методологічну базу жанрології. Запропонований алгоритм дослідження фатичної комунікації з огляду на ситуативний контекст й мовця як представника певної соціальної спільноти розширяє межі дискурсивного аналізу.

Практичне значення здобутих результатів полягає в можливості їхнього використання в лекційних курсах із когнітивної та комунікативної лінгвістики, лінгвопрагматики, а також під час написання наукових робіт. Запропонована методика аналізу може бути використана для вивчення споріднених явищ на матеріалі дискурсів інших функційних стилів.

Дисертація Ірини Базарової є самостійною науковою працею авторки. Усі висновки, зокрема й ті, що характеризують наукову новизну дисертаційного дослідження, одержані авторкою особисто. У дисертації не використовувалися ідеї та розробки, що належать співавторам. Порушень академічної доброчесності не виявлено.

Наукові положення дисертації Ірини Базарової повністю обґрунтовані і отримали необхідну апробацію на наукових конференціях. Основні результати дослідження відображено у п'ятнадцяти одноосібних публікаціях авторки, чотири з яких опубліковано у фахових виданнях України.

Підкреслюючи безперечну актуальність обраної теми, новизну й обґрунтованість висновків, сформульованих у роботі, та належний рівень її виконання, вважаємо за необхідне зробити також певні критичні коментарі. Сподіваємося, що зазначені питання й міркування щодо неясностей і неточностей будуть обговорені під час захисту та будуть ураховані в подальшій науковій роботі дисертантки:

- 1) дисертантка зазначає (зокрема на С.112), що пліткарі часом випереджують плітки «відхрещенням» від пліток. Які мовні засоби для цього використовуються і яку соціально-прагматичну функцію вони виконують?
- 2) В дослідженні сказано, що тактика шпильки за формою схожа на комплімент (С. 166). Які мовні або позамовні маркери дозволяють відрізнити шпильку від комплімента?

Отже, на підставі детального ознайомлення з дисертацією та публікаціями вважаю, що дисертаційне дослідження «Світська бесіда і пліткарство як жанри фатичного спілкування (на матеріалі англomовного художнього літературного дискурсу і кінодискурсу)» є завершеним, самостійним дослідженням актуальної проблеми сучасного мовознавства, яке відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії»,

затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №431 від 21.03.22р.), а її авторка, Ірина Базарова, заслуговує надання ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія.

25.04.2024

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри граматики англійської мови
ОНУ ім. І.І. Мечникова

Олена ПОЖАРИЦЬКА

Особистий ПІДПІС
ПОЖАРИЦЬКОЇ Олени
ЗАСВІДЧУЮ
ДИРЕКТОР ВІДДІЛУ КАДРІВ
Григор / Г.В. Любарська